

Participatie: hoe doe je dat echt?

We hebben de mond vol van participatie in Nederland, maar hoe doe je dat eigenlijk? Wat betekent het om mensen echt te betrekken in het gesprek over vernieuwing? En als wij dat als burgers vragen, wat zijn daarvan de gevolgen?

Het kabinet is terug van haar zomerreces en zag ik in vrijetijdskleding naar een kasteel lopen, waar ze informeel, ongedwongen en in een prettige ruimte met elkaar in gesprek zijn gegaan. Het echte gesprek over wat er voor hen toe doet. Dat vraagt eerst ruimte en tijd om weer met elkaar te verbinden; hoe was je vakantie, waar zit je, hoe voel je je, wat houd je bezig? Dat hebben ze goed gezien. In hun eigen proces van samenwerking en participatie weten ze ondertussen hoe dat werkt en wat ze nodig hebben. Wat merken wij daar vervolgens van als gewone burgers? Bedenken ze daar weer allemaal nieuwe dingen die onze levens op z'n kop gaan zetten of die wij vervolgens moeten gaan doen? Wat betekent echte participatie eigenlijk? In welke mate praktiseren zij zelf de kunst van het participeren, door niet alleen over maar daadwerkelijk met mensen te spreken?

Een scenario voor echte participatie zou kunnen zijn dat ze ons als burgers actief betrekken bij het gesprek over onze levens in de (nabije) toekomst. Het gaat tenslotte om onze zorg, ons onderwijs, onze veiligheid, onze woningen, onze wijken, onze banen, onze inkomens,. Hoe kunnen we zorgen dat dit ook echt weer van ONS wordt? Natuurlijk is het onmogelijk iedereen hierbij te betrekken. En is de neiging van veel mensen om primair vanuit de eigen belangen te denken. Maar dat is geen reden om het niet te doen. Iedere participant in een dialoog zal zijn of haar scope moeten verbreden naar het collectieve belang. Dat doen politici (als het goed is) voortdurend en zij zouden ons hierin kunnen helpen en begeleiden. Bovendien worden politici nu juist aangesteld om de belangen van burgers te vertegenwoordigen. Dit vraagt op z'n minst dat zij zich openstellen voor wat mensen denken, voelen en willen en dat ze bereid zijn om echt te luisteren naar anderen. Als er vervolgens niets gedaan wordt met de inbreng van burgers verliezen zij het vertrouwen dat het gesprek zin heeft gehad en verdwijnt de bereidheid om de uitkomsten ook echt te helpen realiseren. Het vraagt dus ook ruimte voor (enige) invloed op het beleid en acceptatie van de consequenties hiervan. Tenslotte zal elke deelnemer in dit collectieve proces zelf verantwoordelijkheid moeten nemen, zowel voor zichzelf als voor het geheel. Invloed en inbreng is niet vrijblijvend. Als burgers vanuit hun betrokkenheid zelf mee willen doen aan het realiseren van de uitkomsten hoeft je niet meer zoveel op te leggen of te verplichten. En kun je spreken van een echte participatiemaatschappij. Die ook nog eens realistisch en betaalbaar is.

De wereld staat in brand en oorlogen kennen alleen maar verliezers. Een dialoog is zoveel krachtiger dan het voeren van oorlog. En minder schadelijk. Echte dialoog is verbindend en biedt kansen. We zijn zo gewend om te denken in belangentegenstellingen en verdeeldheid dat we niet (meer) weten hoe je dit doet samen. We hebben mensen nodig die hierin het voorbeeld durven zijn. Mensen die zich bekwaamd hebben in het initiëren en begeleiden van een echt open en constructief gesprek. Of het nu gaat om het betaalbaar houden van de zorg, het energiezuiniger leven, wonen en werken of het bouwen aan een duurzaam financieel systeem dat de maatschappij dient in plaats van in de weg zit. Op alle actuele thema's in onze maatschappij is er betrokkenheid bij mensen die dit raakt en aan het hart gaat. Die mensen hebben we nodig om de collectieve beweging te keren en echt samen te gaan werken. Voor ons is dat aanleiding geweest om vanuit de internationale Art of Hosting Community onze training een stap verder te brengen en volledig toe te spitsen op Participatief Leiderschap. Zo dragen we ons steentje bij aan het bevorderen van echte participatie en het samen creëren van de toekomst die we wel wensen!